

Mumiejakt och mystiska dödsfall

Per Källén. **Kvarleva**. 308 sidor. Skellefteå: Ord och Visor förlag; 2004. ISBN 91-88675-98-X.

Jonas Moström. **Dödens pendel**. 334 sidor. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur; 2004. ISBN 91-27-09861-3.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, *Saltsjö-Boo*.

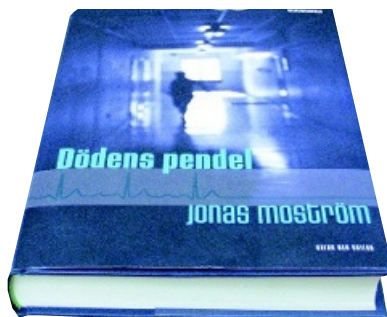
|| Kriminalroman, detektivroman, polisroman, spänningsroman, thriller, deckare – kalla alstren vad du vill. Alla läser dem, många skriver dem, också läkare. Läkare ser inte sällan ner på dem: »jag hinner inte läsa böcker, blir det någon blir det en deckare«. Andra ställer nu deckaren i paritet med den »riktiga litteraturen« och ger den ett socialt och mänskligt innehåll.

Rättsmedicinare bekant huvudperson

David Lagerquist, som vi träffat tidigare i kollegan Per Källéns böcker, är rättsmedicinare och köldforskare i Uppsala och benägen att råka ut för de mest livshotande äventyr. I den tredje boken, »Kvarleva«, blir han inblandad – och polismissstänkt – i en härva som sträcker sig över ett halvt sekel, ja, ännu längre. Den har rötter i egyptisk gudalära. Mord, skeppsbrott, mumie med guldhuvud, en pojke med hjärnskada, lyckad disputation med fasansfull fotografisk dokumentation, en pojke med autistiska drag och fadersuppror, förfalskningar och bedrägerier är några ingredienser i härvan.

Många vindlingar från olika tider

Mycket kretsar kring ett överarmsben, som David hittar i fönsterkarmen i ett gammalt hus, och jakten på Gotland efter en försvunnen mumie med de mest oväntade fynd. Det hela slutar i en dramatisk mördarjakt, där en 75-årig kvinnlig psykolog, beväpnad med en tung golfklubba, spelar en avgörande roll.

Kan du hålla reda på allt detta, kan du följa en röd tråd i jakten på vad som verkligen hänt? Ja, inte är det lätt, vindlingarna är många och från olika tidsperioder.

Poliskommissarie Molin konstaterar i samtal med David: »Lagerquist, jag känner till dig. Jag har talat med folk som råkat på dig. Det blir visst alltid lite fel.« Här har författaren tagit till sig vad jag skrev redan i min recension av hans debutbok, »Skendöd«: »Författaren blandar in väl många områden ... och kunde spara några motiv till kommande böcker.«

Mycket spännande bok

Men han lever inte riktigt som han lär. Jag måste hålla med kommissarie Molin, när han fortsätter: »Det ska vara så speciellt och lite krångligt.« Det är inte lätt att följa trådarna från skeppsbrottet 1937 till mystiska händelser på 1960-talet, via nutidens märkvärdiga skeenden på Gotland och fram till finalen i Småland. Men gör man sig mödan att hålla i alla trådar och spinna dem till en tät väv, som författaren har gjort, då har man i »Kvarleva« en mycket spännande bok.

»Dödens pendel« – lovande debut

»Dödens pendel« av läkaren Jonas Moström är en debut som lovar mycket. Våren har kommit till Sundsvall när mystiska och helt oväntade dödsfall börjar inträffa. Kyrkoherdens gamla mor avlider under natten, dödsfallet betraktas som normalt, men prästen, som märkt att moderns klocka är försvunnen, är av en annan mening. En ung kvinna kommer in med hjärtstillestånd till akuten, men räddas till livet – pulsen återkommer och EKG-kurvan normaliseras.

En EKG-linje går också som kapitelvinjett genom hela boken och runt omslaget.

Läkaren Erik Jensen på lasarettet och kriminalkommissarie Johan Axberg är vänner och går varje onsdag på puben för att prata en stund och plita ihop en V5 rad till travet på Bergsäker. De upptäcker nu att de bägge arbetar med en rad

oförklarade dödsfall. Doktor Jensen tror att det kan ha varit något virus medan kommissarien famlar i mörker. Polisen arbetar samtidigt med knarkjakt och får upp ett spår som leder vidare till kända »gangsters« i Sundsvall. En kommunalpamp hittas mördad, och man finner kontakter mellan honom och knarkbovarna, spår som också leder till kasinot. Nya dödsfall inträffar, och nu har bilden ändrats. Man finner att offren har injicerats och hittar en stasmanschett med sjukhusets namn och ett kvitto från kasinot. Jakten är i full gång, och drevet går mot sin kulmen då kommissarien slås ned och seriemördaren drivs i döden.

Välskriven och logiskt komponerad

Jonas Moström skriver en utmärkt svenska och har komponerat en bra och spännande intrig, som ter sig logisk i sin utveckling. Här finns också ett socialt drag, både Jensen och Axberg genomlever personliga svårigheter och motgångar under spaningarnas gång – men slutet är gott. Jag är säker på att vi kan emotse flera böcker av denne debutant och önskar honom välkommen åter.

Gemensamma drag i de båda böckerna

Intressant nog finns det drag som knyter samman de båda böckerna som jag i korthet har beskrivit. I bägge finns det personer med två ansikten, två personligheter. Hos Källén är det Nisseman Fasth, som blir Emerson när han begår brott, hos Moström finns en anonym man som lyder Janus röst när ha ska slå till. Vi har två författare som är läkare, vi har två spännande böcker och två mördare. Även dessa har något gemensamt, men vad det är kan jag inte avslöja!

Humoristiskt skildrad klokskap

Rickard Fuchs. **Du ser inte så gammal ut!**

Visst är det roligt att åren går... 184 sidor. Stockholm: Bokförlaget Forum; 2004. ISBN 91-37-12452-8.

Recensent: Åsa Nilsson, universitetslektor, institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska institutet, Stockholm.

|| Rickard Fuchs har glatt oss genom åren med sin alltid varmhjärtade syn på våra mänskliga svagheter. Vare sig det handlat om vår hypokondri, vår strävan

efter rikedom eller våra familjer har han givit oss perspektiv på oss själva och ett antal goda skratt på vägen.

Reflektioner som lockar till skratt

I sin senaste bok tar han sig an åldrandet. Det är ett givet ämne i dessa ungdomskulturens dagar, inte minst för de horder av fyrtioåringar som nu inte längre kan låtsas att de har ett specialavtal med tiden. Passande nog består bokens framsida av en spegel – det är ju ofta där vi märker att vi faktiskt håller på att bli äldre.

Rickard Fuchs observerar, kommenterar, bjuder in till reflektion och får oss naturligtvis att skratta.

Ibland gör han det genom att påminna om det uppenbara, som i diskussionen om (över)vikt:

»Tag er kroppslängd i cm och multiplicera med 0,8. Det tal ni då får fram dividerar ni med er vikt gånger 1,45. Dra sedan ifrån ert midjemått gånger 2,36 och lägg till längden på era senast inköpta byxor. Till detta tal ska ni lägga till antalet chokladbitar (gräddnougat) som ni skulle vilja äta just nu. Den siffra man då får fram är fullständigt värdelös. Det är bättre att äta litet mindre och motivera litet mer.«

Och alla vi som har räknat ut våra BMI, eller hoppats att den nyaste dieten skulle frälsa oss från behovet av att dra ner på maten och börja röra på oss skratrar igenkännande.

Allmängiltiga frågor

Ibland ställer författaren frågor som berör oss alla, men som vi kanske inte formulerat fullt ut. Exempelvis denna om att vara för gammal:

»Gitarristen Keith Richards ser ut som om han redan varit död i flera år, men jobbar med stor framgång i en bransch där man anses vara gammal när man är 30. Så när är man 'för gammal'? 'För gammal för vad?'« Det kan man fundera över.

Förrädiskt enkel text

Vi bjuds in till ett aktivt läsande genom att författaren oupphörligen frågar efter våra åsikter, tankar och erfarenheter. Texten är förrädiskt enkel. Man läser, skrattar, det går lätt (alldeles för lätt) och så plötsligt fastnar skrattet. Man har gått i fällan, igen, och tvingas ta ställning till sina egna känslor och upplevelser.

Men, kan någon tänkas invända, är det verkligen i en humorbok de här frågorna ska tas upp? Borde författaren inte i stället ha skrivit en tungsint och referensstinn bok med mörkt omslag och förord av någon depressiv person?

På det svarar jag att det är intellek-

tuellt slarvigt att indela litteratur i arbtörära genrer. Varför skulle inte en humorbok kunna innehålla lika mycket klokskap som vilken annan bok som helst?

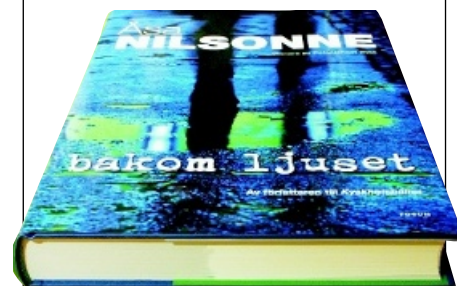
Vi vet att Richard Fuchs kan skriva annat än humor, så snarare bör vi fråga oss varför han väljer den här genren för just den här frågan. Min hypotes är att han vet att ingen bok kan förhindra att

åren går, men att den här boken i alla fall kan tillföra humorns välsignade olja i maskineriet.

Rekommenderas till alla åldrande

Boken rekommenderas till alla som upplever att de faktiskt håller på att bli äldre. •

VINN EN BOK!

»Mordutredaren Monika Pedersen vid Stockholmspolisen är sjukskriven efter en svår olycka i tjänsten. En dag råkar hon av en slump bläddra i en bok av en känd psykolog och finner till sin bestörtning att en av hans patienter måste ha varit hennes egen mor. Och författaren påstår att kvinnan blev mördad ...

Monika bestämmer sig för att försöka få klarhet i sin mors död. Det leder henne till en freudiansk psykoanalytiker, till en framgångsrik advokatbyrå samt ekonomisk brottslighet på hög nivå. Och så småningom ut ur Sverige, ut ur Europa och ner till staden Mekkele i Etiopien. Men en osynlig fiende är henne hack i häl.

Monika upptäcker att hon har mer gemensamt än hon någonsin anat med både sin mor och sin mormor. Till slut hamnar hon inför ett vägskäl som tvingar henne att göra ett livsavgörande val.

Bakom ljuset är den fjärde boken i serien om Monika Pedersen, där Åsa Nilssonne med analytisk skärpa och sinne för dramatik skildrar Monikas möte med en iskall verklighet. «

Bokens baksidestext

Delta i vårt boklotteri!

Läkartidningens prenumeranter inbjuds att delta i vårt boklotteri. Denna gång lottar vi ut fyra exemplar av Åsa Nilssonnes bok »Bakom ljuset« från Forum.

Allt du behöver göra är att sända oss ett vykort med ditt namn, adress, postnr, postort och prenumerationsnummer före den 29 oktober 2004.

Namnen på de fyra vinnarna publiceras i Läkartidningen och på www.lakartidningen.se